

Merksplassesteenweg 102-106-108, Rijkevorsel

Programma van Maatregelen

Auteur:

J. Van Bavel (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

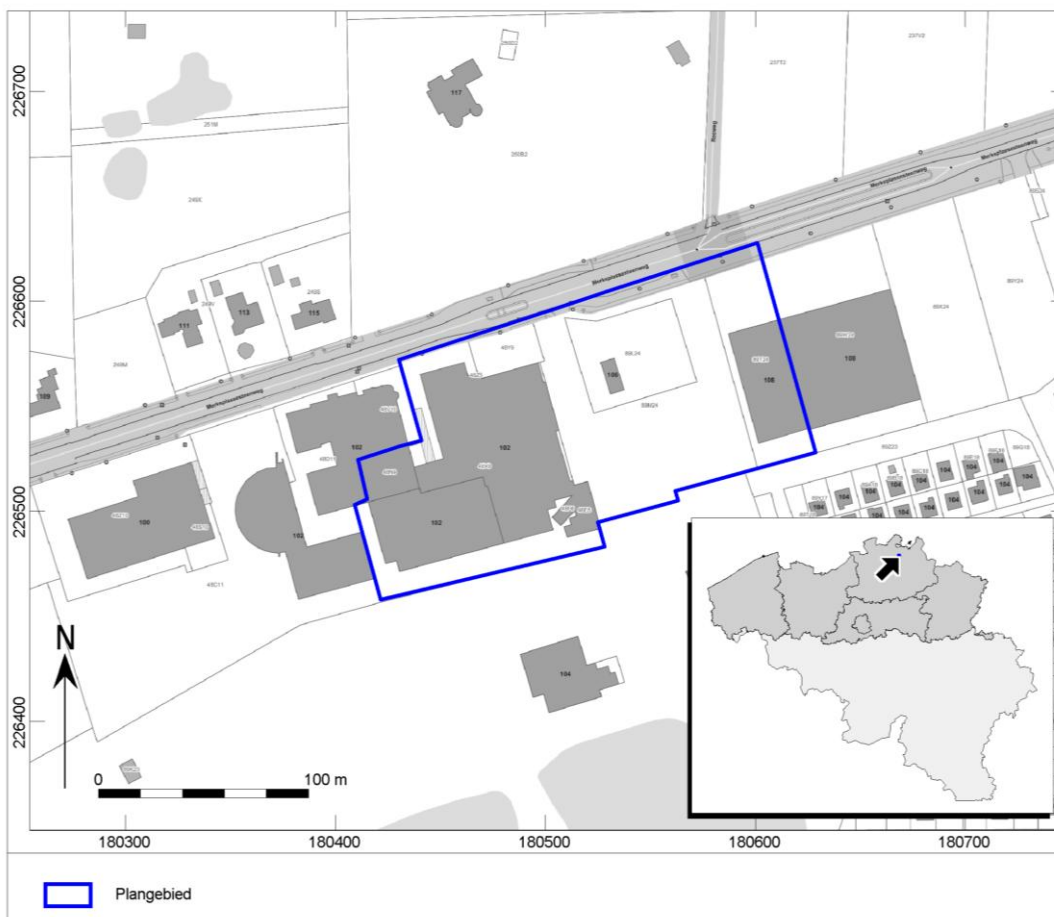
A. Schoups (bureauonderzoek)

Autorisatie:

X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in september 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Merksplassesteenweg 102-106-108 (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen bouw van een nieuwe handelsruimte, gevelrenovatie van handelsruimte en nieuwe verharding.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Er zijn geen plannen beschikbaar van de huidige bebouwing. Maar er kan, volgens de opdrachtgever, aangenomen dat bij dergelijke gebouwen (handelsruimtes) er een bodemverstoring is van 1,20 m –mv. De huidige diepteverstoring van de ondergrondse tank van het tankstation is onbekend. Het huidige tankstation heeft tot het einde van de jaren '90 gestaan op het huidige kadastrale perceel D48Y9. Er kan worden aangenomen dat ook op deze plaats reeds een minimale bodemverstoring aanwezig is. Onbekend is de exacte plaats van de tank, etc. De bodemverstoring van de parking (verharding) bedraagt circa 50 cm in

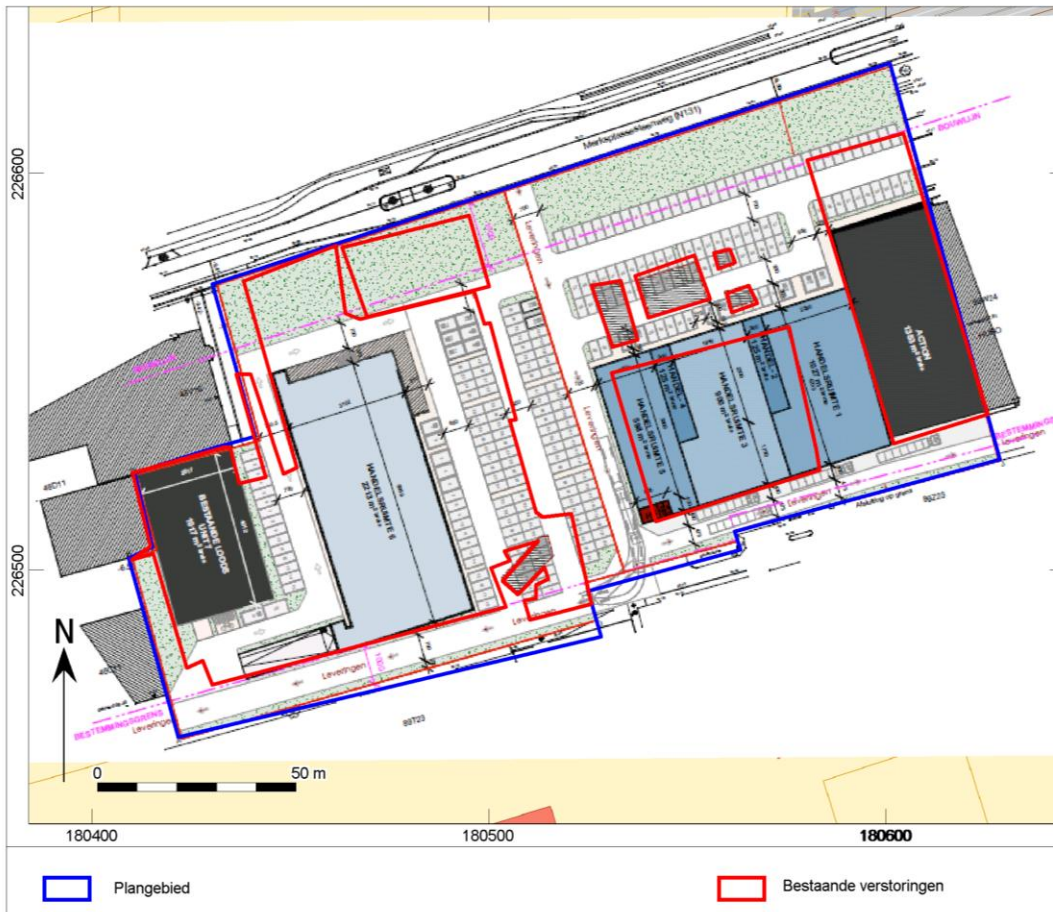
ophoging. Dit laatste wordt niet aangeduid op bovenstaande verstoringkaart, maar er kan worden aangenomen dat de lichtgele zones volledig bestaan uit verharding. De zone in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied is het historische gedeelte van de Breebos ontwikkeling en sinds de jaren '60 opgericht. De ondergrond van deze zone is volledig geroerd, door onder meer de voorbereidingen voor de ophoging van het perceel, alsook door het aanleggen van nutsvoorzieningen (circa 1,50 m diepte) en de talloze aanpassingen aan de infrastructuurvoorzieningen die hierop de laatste halve eeuw werden uitgevoerd.¹ (Bestaande verstoringen op afb. 2)

Het project betreft de nieuwbouw van 6.020 m² handelsruimte, gevelrenovatie van 1.353 m² handelsruimte en 10.091 m² vernieuwde verharding. Vooraleer de toekomstige werkzaamheden van start zullen kunnen gaan, wordt de huidige bebouwing gesloopt en de huidige verharding (parking) uitgegraven. Bij de gebouwen zullen de funderingen volledig worden uitgegraven. Aangenomen wordt dat deze zich situeren tot 1,20 m –mv. Ook het tankstation zal men slopen. Het opgraven van de ondergrondse tank zal met zorg moeten gebeuren zodat er geen reststoffen in de ondergrond dringen. Hoe diep de ondergrondse tank van het tankstation gaat, is onbekend. De huidige diepteverstoring van de parking (verharding) bedraagt circa 50 cm in ophoging. De gebouwen in de donkergrijze kleur op afbeelding 8 blijven behouden.

De diepte van de funderingen van de nieuwe gebouwen zal 1,25m –mv bedragen. Om de verharde zone tussen de gebouwen aan te leggen zal de bodem tot een diepte van ongeveer 30 cm –mv afgegraven worden. De exacte ligging van de nieuwe riolering is nog niet bekend. De diepte zal echter tussen de 80 cm –mv en 1,60 m –mv (aan de openbare weg) bedragen.

In het noordelijke gedeelte van het plangebied zal er ook een groenzone worden voorzien. De exacte bodemverstoring van deze is onbekend, maar er kan worden aangenomen dat deze een minimale diepteverstoring met zich zullen meebrengen. Ter verduidelijking afb. 2

¹ Informatie verkregen door opdrachtgever (email van 28/09/2017).

Afb. 2. Bestaande versus toekomstige verstoring.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Uit de geraadpleegde aardwetenschappelijke bronnen uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op dekzand in de Kempische Laagvlakte (Noorderkempen). Op basis van de ontstaansgeschiedenis van dekzand kunnen in potentie archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum (geologisch tijdperk = Laat-Pleistoceen) verwacht worden. Daarnaast zijn in de nabije omgeving, op circa 1 km, waterlopen aanwezig. Het Digitaal Terreinmodel heeft aangetoond dat het plangebied gelegen is op een hoger gelegen deel. Via de Ferraris kaart is afgeleid dat het plangebied zich situeert op heidegebied nabij een ven. Op basis van de aardkundige gegevens is er een archeologische verwachting voor Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum bevinden zich aan het oorspronkelijk maaiveld waarbij deze zich manifesteren in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Via het DTM en de topografische kaart van 1939 is afgeleid dat het plangebied opgehoogd lijkt te zijn met circa 1 m. Tussen het oostelijke en westelijke gedeelte was er op het DTM nog een hoogteverschil van circa 50 cm. Dit kan misschien te wijten zijn aan het feit dat de bebouwing in het westelijke gedeelte sterkere stabiliteit nodig had dan de verharding en kleinere bebouwing in het oostelijke gedeelte. De ophoging kan gezien worden als een bescherm laag waarbij het kan duiden op een goede conservering van eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum. Tegelijkertijd moet er rekening gehouden worden met het feit dat de voorbereiding van de ophoging, en- de aanleg van de nutsvoorzieningen de toenmalige bovengrond, afgegraven kan hebben. De kans op eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum zullen hierdoor vermoedelijk niet meer intact voorkomen aan het oorspronkelijk maaiveld.

Resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door een hoge

waterhuishouding goed geconserveerd zijn. Andere typen indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk ook goed geconserveerd. Archeologische grondsporen (diepe paalsporen, waterputten et cetera) zijn het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor (vanaf een geschatte diepte van 25 cm –mv). Bewoning vanaf deze perioden zullen zich nederzetten op hoger gelegen delen. De hoge ligging van het plangebied en de aanwezigheid van een Celtic Field op ongeveer 1,7 km ten westen van het plangebied en een grafheuvel uit de Metaaltijden op ongeveer 200 m ten oosten van het plangebied, geven weer dat ook op deze locatie archeologische resten uit deze periodes aanwezig kunnen zijn. Door de ophoging in het plangebied is er een kans op het aantreffen van archeologische sporen vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen, maar door de huidige fundering (1,20 m –mv) van de bebouwing in het uiterst westelijke en uiterst oostelijke gedeelte, de nutsvoorzieningen (1,50 m diepte) in het zuidoostelijke en oostelijke gedeelte van het plangebied (onbekend is de diepte van de nutsvoorzieningen in het westelijke gedeelte van het plangebied, maar er kan worden aangenomen dat dit hetzelfde zal zijn) en ter hoogte van het tankstation, zullen deze niet meer intact aanwezig zijn. Ter hoogte van de parking kunnen deze nog aanwezig zijn, maar dat is ook afhankelijk van de exacte ligging van de nutsvoorzieningen. Deze kunnen eventuele resten reeds hebben beschadigd. Indien zij intact aanwezig zijn, zullen deze slechts fragmentarisch onderzocht kunnen worden wat bijgevolg niet zal leiden tot nuttige kenniswinst. Eventueel vervolgonderzoek is niet interessant.

Vanaf de Nieuwe Tijd wordt het plangebied afgebeeld als heidegebied. Het is tot en met 1939 onbebouwd. Vanaf 1939 is ten westen van het plangebied bebouwing aanwezig. Er zijn bijgevolg geen archeologische resten vanaf Nieuwe Tijd te verwachten.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele archeologische resten vanaf Laat-Paleolithicum tot en met de Middeleeuwen niet zullen worden aangetast. De bodem in het plangebied is reeds sterk geroerd door de fundering van huidige en oude bebouwing, alsook door de talloze aanpassingen in nuts- en infrastructuurvoorzieningen. Eventuele archeologische resten zullen niet meer intact aanwezig zijn.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.